

og vidtforgrene Spilleselskaber med Milliontab, der sluttelig maa bæres af det hele Samfund.

Men der findes ikke blot Tab i denne Bog; der er ogsaa konstateret Gevinst for de mest beregnende, for de forsigtigste Spillebrødre, men Død og Ødelæggelse for Hasardspillerne. Den fortæller ogsaa om den danske Industris sørgelige Skæbne, om Højfinansens Herredømme over Industri og Handel paa den Maade, at Industrien og Handelen blev Indsats i et vildt forkasteligt Spil. Det drejede sig slet ikke om at fremme en Industri; det interesserede Spillebrødrene uendelig lidt, hvorledes det gik med Industrien, om det gik den godt eller daarligt, om den gav stort eller lille Overskud; i alt Fald i en vis Periode var det ganske underordnet. Det var et Spil om Aktier, en Spekulation i egne Aktier, udøvet af Direktørerne og deres Medspillere, de saakaldte Konsortier, og det synes at have været Hovedsagen for dem, der sad som de officielle Ledere af den danske Handel og Industri. Om Konsolidering af de industrielle Bedrifter, om Konsolidering af Skibsfart, Handel og Industri var der slet ikke Tale; hvis man opsamlede Penge i en Periode, var det for at faa tilstrækkelig mange til en skønne Dag at kunne foretage en Fordeling til den Vennekreds, som i Forvejen havde bemægtiget sig alle Aktierne. Der var aldrig eller sjældent Tale om, at 20 Mill. Kr., som var opsamlet, skulde anvendes til nye industrielle Fremskridt, gavnlige Maskiner eller Indretninger i den industrielle Bedrift; nej, naar der laa 20 Mill. Kr. i Kassen, var man sikker paa at se 100 eller 200 Aktionærer halse frem for at faa fat i disse 20 Mill. Kr. Vi ser Bankens Ledere — Lederne af denne store Landmandsbank, som i sig selv var et Kæmpeforetagende, og hvor Lederne fornuftigvis, naar de skulde lede en saadan Bank paa en for Samfundet betryggende Maade, havde fuldt op at gøre med at lede denne Bank —, vi ser dem som selvstændige Ledere af talrige Selskaber, Skotøjsselskaber, Handelsselskaber, Kabel- og Traadfabrikker og meget andet, Dampskibsselskaber o. s. v. Rundt om i disse Selskaber, der var ledet i en stor Svindelperiode med Spil rundt om, ser vi Lederne af Landmandsbanke, gaa igen som Ledere af disse industrielle Foretagender, der atter financieredes af den Bank, der i Grunden var Leder af dem. At dette Forhold i Tider som dem, vi har oplevet, maatte blive skæbnesvangert, er jo selvfølgelig. At Bankens Ledere sidder og bevilger Kapital til en Række Selskaber,

hvis Topfigurer de selv er, kan ikke være betryggende. Det viser, hvilken Mangel der har været ved den hidtil bestaaende Aktie- og Banklovgivning; al Kontrol og sund Bedømmelse af disse mange Foretagender, der skulde financieres, var jo udelukket; det drejede sig for dem, der sad ved Ledelsen i alle disse Selskaber, om at holde Møllen gaaende det længst mulige for at skaffe Tantième og Penge til Uddeling, om at skaffe Avance til Spekulation i Aktier og om at skaffe nye Aktieemissioner, etableret med Salg af nye Aktier til mægtige Kurser tilsyneladende, men vel at mærke uddelt til en snæver Vennekreds til en lav Kurs med det Formaal, at de Dagen efter kunde skaffe sig en mægtig Fortjeneste. Saaledes har Livet været for Industrien og Erhvervsvirksomheden under Kapitalmagtens Herredømme. Der var jo mange, der lod sig blænde af disse Spekulanter, mange godtroende, som, naar de saa Spekulanterne kaste sig ind i dristige Opkøb af Aktier til vanvittige Priser, fulgte efter og tænkte: Gud bevares, det maa være guldrandede Papirer — var det ikke det, man kaldte Papirerne med de mægtige Udbytter og høje Kurser? —, godtroende Folk kastede sig, følgende det slette Eksempel, over disse Spekulationer, og de led altid Tab, fordi de manglede Kendskab til de virkelige Love for denne landsskadelige, landsfarlige Spekulation, som foregik i de Tider. Om alt dette læser man i Bankkommissionens Beretning, og man læser om Støttekonsortier, der dannes for at holde Kurserne oppe paa Aktier, ikke alene paa Landmandsbankens Aktier, men ogsaa paa Aktier i Industriselskaber, i Skibsfartselskaber og Handelsselskaber, akkurat den samme Bestræbelse, Konsortier, der dannes for kunstigt at holde Priserne oppe, for at forøge Udbyttet for denne lille kyndige, spekulerende Kreds, ikke en naturlig sund Handel med Værdipapirer — en saadan kan fornuftigvis ikke udelukkes, saa længe man overhovedet bygger Erhvervslivet paa Aktieselskaber. Det var ikke denne sunde Handel med Værdipapirer, denne naturlige Handel, der var Hovedsagen eller indtog nogen betydende Stilling, nej, det var den kunstige Opskrumning af Kurserne med paafølgende Salg til høje Kurser og deraf følgende Nedslag i Kursen for atter at foretage Opkøb til de Kurser, de var slaet ned til, med det Formaal igen at sælge, naar man havde faaet jobbet Kursen tilstrækkelig i Vejret. Ja, der var nogle, der blev hængende, da Krisen endte, som ikke i rette Tid havde skilt sig af med Papirerne,